

з особливими потребами: шляхи розбудови: науково-методичний збірник. Вип. 21. С.58-73. DOI :<https://doi.org/10.33189/epsn.v1i21.212>

2. Ткаченко К.О., Кульбіда С.В. (2014). Організаційно-методичні умови діяльності кабінету української жестової мови у загальноосвітніх спеціальних закладах для нечуючих учнів. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. Збірник наукових праць, 2014.

3. Кульбіда С.В. (2019). Лінгводидактичні засади вивчення української жестової мови: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2019. 238 с.

4. Kulbida, S. (2019). Features of bilingual approach application in special institutions for deaf in Ukraine. Education: Modern Discourses, 2, 141-152. <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-17>

5. Svitlana Kulbida (2018). Introduction features of bilingual Education of deaf People in Ukraine. Освіта впродовж життя: соціальні запити, сучасні виклики та пріоритети в реалізації: матеріали конференції. Київ, 22 березня 2018 року. К.: НАУ, 2018. С. 140 -150.

Лариса Малинович,
кандидат психологічних наук,
Львів, Україна

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ СТАНОВЛЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Питання розвитку інклюзивної вищої освіти в Україні перебуває на етапі свого становлення та є пріоритетним напрямком розвитку держави. Сьогодні в Україні, як наслідок деінституціалізації у галузі спеціальної освіти, інклюзивне навчання визначається як основна і найбільш ефективна форма здобуття якісної освіти в освітніх закладах різних рівнів, студентами з особливими освітніми потребами (ООП) зокрема. Важливим є узагальнення та аналіз вітчизняного досвіду у сфері впровадження інклюзивного навчання, зокрема закладі вищої освіти (ЗВО), тому наша мета полягає в аналізі вітчизняного досвіду в питанні упровадження інклюзивного навчання у ЗВО, визначення і кращих практик та імплементація їх в сучасну систему вищої освіти.

Здобуття вищої освіти студентами з особливими освітніми потребами дає можливість реалізувати їхні основні права на здобуття освіти, працю,

самореалізацію та інтеграцію в суспільство. Інклюзивне навчання є основною і найбільш ефективною формою здобуття якісної освіти студентами з особливими освітніми потребами. На законодавчому рівні регламентовано створення безбар'єрного середовища та застосування допоміжних засобів під час навчання. Ця форма здобуття освіти регламентується Конституцією України, ЗУ «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні. Постановою КМ України «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти». В документах вказано, що «організація освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у ЗВО передбачає: створення інклюзивного освітнього середовища [1], в тому числі й цифрового, застосування принципів універсального дизайну в освітньому процесі, застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів освіти з ООП методів і способів спілкування, в тому числі української жестової мови, рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля) із залученням відповідних фахівців і педагогічних працівників [2-4]. Починаючи з 2017 року в державі відбувається поетапна імплементація кращих практик в освітню систему України.

Питання розвитку та становлення інклюзивної освіти в закладах вищої освіти в Україні у своїх працях висвітлили такі науковці: А. Шевцов, М. Чайковський, О. Кравченко, Н. Коляда, О. Безпалько, П. Таланчук та ін. Науковцями, при підтримці вітчизняних практиків, вивчається нормативна база з проблеми дослідження, аналізується вітчизняний досвід у сфері впровадження інклюзивного навчання в освітніх закладах, зокрема в вищій школі. Фахівці зазначають, що ЗВО, де навчаються студенти з ООП зобов'язані створити всі необхідні умови для навчання, основними з яких вважаються архітектурна доступність, яка включає в себе доступ до навчальних аудиторій, гуртожитків, бібліотек, лабораторій та центрів, використання допоміжних засобів, адаптація навчального матеріалу відповідно до потреб студентів, зокрема трансляція інформації за

допомогою перекладачів ЖМ та отримання необхідної інформації шрифтом Брайля, реабілітаційне обладнання у спеціальному приміщенні, де візкові студенти могли б відпочити на спеціальних місцях, інформація про правове забезпечення студентського життя [5]. Важливим є досвід залучення студентів до позанавчальної діяльності, участі в проєктах та конкурсах з метою їх кращої адаптації та розвитку їх наукового та творчого потенціалу. Зазначається, що університети повинні бути націлені на забезпечення всебічного розвитку студентів з ООП, надається відповідна допомога в навчанні та працевлаштуванні.

Сьогодні узагальнюються здобутки українських ЗВО, зокрема досвід Українського католицького університету, відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», КПІ імені І. Сікорського, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та ін. Запропоновано узагальнений перелік механізмів, які необхідні для створення інклюзивного освітнього середовища, зокрема адаптація навчальних корпусів та гуртожитків для студентів з ООП, адаптація процедури екзамену для студента з ООП, використання допоміжних аудіовізуальних засобів, допомоги перекладачів, створення системи дистанційного навчання, для студентів, які за станом здоров'я не можуть відвідувати ЗВО, залучення студентів з ООП до позанавчальної діяльності, участі в проєктах та конкурсах з метою їх кращої адаптації та розвитку їх наукового та творчого потенціалу.

Прогнозується, щоб в університетах діяли спеціальні служби і центри, які займаються інтеграцією студентів з ООП в освітню діяльність ЗВО.

Зрозуміло, що система організації інклюзивного навчання в окремих ЗВО залежить від можливостей кожного закладу. Спільним викликом для більшості університетів є створення безбар'єрного середовища, організаційний супровід та допомога під час навчання. Студенти з ООП повинні розраховувати на підтримку академічної спільноти та відповідних центрів та служб, які координують діяльність, спрямовану на створення

комфортних умов та адаптацію студентів з ООП.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» (2019) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635-2019-п>
2. Popovych, I., Yaremchuk, N., Yakovleva, S., Kariyev, A., Sadykova, A., & Kulbida, S. (2024). Research on the Types of Future Teachers' Self-Realization Under Conditions of a Digital Educational Environment. *Journal of Education Culture and Society*, 15(1), 435-451. <https://doi.org/10.15503/jecs2024.1.435.451>
3. Кульбіда С.В. (2023). Соціокультурний дискурс української жестової мови в умовах сьогодення: монографія. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Відділ української жестової мови. Київ, 2023. 256 с.
4. Малинович Л.М., Адамюк Н.Б. (2023). Технології забезпечення комунікативної доступності освітнього середовища для осіб із порушеннями слуху: методичні рекомендації. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Відділ української жестової мови. Київ, 2023. 110 с. <https://lib.iitta.gov.ua/739461/>
5. Дрималовська Х. (2019). Особливості міжнародного та вітчизняного досвіду щодо розвитку інклюзії в закладах вищої освіти. *Бізнес Інформ*, №7, 108-114.

Ніколенко Людмила Миколаївна
кандидатка педагогічних наук
доцентка кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Дніпровського НУ ім. Олеса Гончара
Дніпро, Україна

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ

З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У сучасному світі вища освіта має бути інклюзивною, і всі здобувачі вищої освіти, незалежно від фізичних, когнітивних чи соціальних характеристик, мають отримувати рівний доступ до освітніх можливостей, навчальних ресурсів, спеціальних програм тощо. У цьому контексті цифрові технології є досить універсальним інструментом підтримки інклюзивного навчання у закладах вищої освіти. Їх використання в освітній практиці дозволяє адаптувати навчальні матеріали до різних студентських потреб